

Lausuntopyyntö, TEM, Arviomuistio työvoimapalveluiden kehittämistarpeista kuntouttavan työtoiminnan uudistamisen yhteydessä

Elinvoimajaosto 27.01.2026
5773/03.00.00.00/2025

Valmistelija

johtava työllisyysasiantuntija Minna Pekonniemi,
minna.pekonniemi@salo.fi, 02 7788101, työllisyyspäällikkö Minna Virta,
minna.k.virta@salo.fi, 02 7782161

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausuntoa arviomuistiosta koskien työvoimapalveluiden kehittämistarpeita kuntouttavan työtoiminnan uudistamisen yhteydessä.

Arviomuistion tavoitteena on selvittää edellytyksiä matalan kynnyksen työvoimapalvelun toteuttamiselle. Lausuntokierroksen tavoitteena on saada toimijoilta näkemyksiä ja tietoa jatkovalmistelun tueksi. lausuntopalautteen avulla arvioidaan tarkemmin, mitä muutoksia tulisi edistää.

Lausunnot pyydetään antamaan 18.2.2026 mennessä.

Salon kaupungin lausunto:

Kehittämisehdotus 1: Uravalmennuksen räätälöinti:

Työvoimapalveluiden uravalmennuksen sisällöistä ei säädetä tarkemmin. Työvoimaviranomaisella on siten monipuoliset mahdollisuudet räätälöidä valmennusta asiakkaiden tarpeisiin. Uravalmennusta olisi mahdollista toteuttaa painottaen esimerkiksi työelämävalmiuksien kehittämistä. Kohderyhmän palvelutarpeet huomioiden siinä tulisi kuitenkin tehdä yhteistyötä sosiaalipalvelujen kanssa sen varmistamiseksi, että työtön saa tarvittaessa sosiaalipalveluiden tukea arjessa ja työelämässä toimimisen perusvalmiuksien vahvistamiseen.

Kohderyhmän palvelutarpeet ja palvelupolut ovat usein pitkäkestoisia. Matalan kynnyksen palveluna uravalmennus on usein haasteellinen, kun asiakkaat ovat kauempana työmarkkinoista. Myös uravalmennus terminä on vaikeasti yhteensovittavissa kohderyhmälle, jonka kohdalla puhutaan ennemmin työelämävalmiuksien parantamisesta. Näyttää epävarmalta, pystytäänkö tästä palvelusta muokkaamaan kohderyhmän tarvetta vastaava. Nykyisillä hankinnoilla palvelu tulisi myös kohtuuttoman kalliiksi, koska sen kesto olisi tarvetta pidentää nykyisestä.

Kehittämisehdotus 2: Työhönvalmennuksen menetelmien monipuolistaminen:

Työhönvalmennuksen yksilöllisten ratkaisujen tarjoamisen tarve herättää huolen siitä, kuinka tähän on varaa. Jos työhönvalmennusta olisi mahdollista tarjota pienryhmissä, se saattaisi olla helpompi järjestää. Kohderyhmän motivoimiseksi palveluun olisi kannatettavaa, että asiakkaalla olisi mahdollisuus kulukorvaukseen myös työhönvalmennukseen osallistuessaan ja eri valmennuksista saatava kulukorvaus olisi sama, jottei se vaikuttaisi siihen, mihin valmennukseen asiakas osallistuu.

Kehittämisehdotus 3: Työllistymissuunnitelman rakentaminen palvelukokonaisuudeksi

Kuntouttavaa työtoimintaa uudistettaessa olennainen kysymys on, miten sosiaalinen kuntoutus tulee asiakkaiden palvelukokonaisuuden osaksi ja millainen sosiaalisen kuntoutuksen palvelukokonaisuus tulee olemaan. Kohderyhmän palvelutarpeet huomioiden on tärkeää, että sosiaalista kuntoutusta vahvistetaan ja siihen tulee resursseja ja velvoitteita myös hyvinvointialueille. Olennaisia ovat myös kysymykset siitä, mistä löydetään paikat, missä valmennusta voidaan tarjota matalalla kynnyksellä ja asiakkaan osallisuutta tukien, sekä onko sosiaalinen kuntoutus asiakkaille velvoittavaa, jos siitä sovitaan suunnitelmissa, kun sosiaalisen kuntoutuksen sisällä olevat palvelut ovat monesti vapaaehtoisuuteen perustuvia.

Kehittämisehdotus 4: Sääntelyn tarkentaminen (kokeilu, valmennus)

Työkokeilun osalta työ- ja elinkeinoministeriö voisi jatkovalmistelussa tarkastella 1.1.2025 voimaan tulleen työkokeilun enimmäiskeston lyhentämisen vaikutuksia kohderyhmään. Lisäksi työkokeilun tarkoitusta ja toteutustapoja voi olla tarpeen tarkastella suhteessa kohderyhmän työllistymisedellytyksiin ja tarvittavaan tukeen. Työkokeilu pitäisi olla nykyistä pitkäkestoisempi. Myös palveluun liittyvää jäähyäikää pitäisi tässä tapauksessa lyhentää. Lisäksi asiakkailta on edelleen tuen ja ohjauksen tarvetta.

Valmennusten matala käyttöaste ja varsinkin uravalmennuksen lyhyt keskimääräinen kesto voivat viitata siihen, että toimeenpanossa ei ole merkittävästi hyödynnetty mahdollisuutta toteuttaa valmennuksia eri pituisina jaksoina ja yhdistää niitä muihin palveluihin silloin, kun työttömän palvelutarve edellyttää pitkäkestoista tukea. Valmennusten osalta olisi hyvä tarkastella, onko sisällöstä tai toteutuksesta joltain osin säädettävä tarkemmin, jotta turvattaisiin heikossa työmarkkina-asemassa olevien nykyistä parempi pääsy palvelutarpeen mukaiseen työllistymistä edistävään palveluun.

Se, että kuntouttava työtoiminta lakisääteisenä palvelukokonaisuutena lakkaisi kokonaan tai vaihtuisi sosiaaliseen kuntoutukseen tietyn asiakasryhmän osalta, voi myös jättää tyhjiön. Valtakunnallisesti kattavaa palvelua ei olisi enää olemassa, vaan alueet ja kunnat voisivat tuottaa palvelua sille kohderyhmälle, minkä katsovat milloinkin tarkoituksenmukaiseksi ja siinä laajuudessa, minkä katsovat järkeväksi tai taloudellisesti kannattavaksi. Tällöin voi tulla eteen tilanne, jossa nykyisin kuntouttavan työtoiminnan kohderyhmään kuuluvat asiakkaat eivät olisi minkäänlaisen palvelun tai vain hyvin kevyiden palvelujen piirissä. Hyvinvointialuetta on tarpeen velvoittaa tai kannustaa palvelujen (esim. sosiaaliohjaus) järjestämiseen yhdistettyinä asiakkaille tarjottaviin työvoimapalveluihin asiakkaiden palvelutarpeiden mukaisesti.

Kehittämisehdotus 5: Alueellisten yhteistyösopimusten edistäminen

Kunnissa tarvitaan yhteisiä rakenteita ja järjestelmiä etenkin hyvinvointialueiden ja Kelan kanssa. Järjestelmien tulisi mahdollistaa myös asiakkaiden palvelupolkujen ja tarjottujen palveluiden vaikuttavuuden seuranta.

Mitä muuta haluatte kertoa tässä yhteydessä?

Nykymuotoista kuntouttavaa työtoimintaa tarjotaan asiakkaille, jotka eivät pysty osallistumaan työhön, koulutukseen tai TE-palveluihin kuten valmennuksiin ja kokeiluihin. Siten on ristiriitainen ajatus, että kuntouttava työtoiminta korvataan TE-palveluilla. Nykyiset TE-palvelut palvelevat

lähempänä työmarkkinoita olevia työnhakijoita. Vaikeasti työllistyvät työnhakijat, joilla on useita työllistymisen esteitä ja tuen tarpeita eivät hyödy nykyisenlaisista palveluista. Työllistymiseen tähtäävä prosessi on usein pitkä ja sen aikana tarvitaan erilaisten palvelujen yhteensovittamista.

Vaikeasti työllistyvien työnhakijoiden mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan ja työhön suuntaaviin palveluihin on heikennetty viime vuosina. Työnantajien odotukset ja vaatimukset avointen työpaikkojen täyttämässä ovat osaavan työvoiman suhteen korkealla. Tässä muutoksessa olisi olennaisen tärkeä turvata palvelujen kautta kohderyhmälle soveltuvat ja eteenpäin vievät palvelut.

Haastavan työllisyystilanteen aikana, jolloin pitkäaikaistyöttömyys on voimakkaassa kasvussa, on kunnan vaikea löytää sellaisia ratkaisuja, joilla voidaan tehokkaasti tukea vaikeasti työllistyviä kuntalaisia heidän työllistymisessään ja toisaalta samaan aikaan hillitä kasvavia työttömyystuen kuntamaksuja. Koska tulevalla lakimuutoksella ollaan siirtämässä palvelun järjestämisen vastuuta hyvinvointialueelta kuntiin ja työvoimaviranomaiselle, tulee kiinnittää huomiota palvelun rahoitukseen siten, ettei hyvinvointialueiden säästötoimia maksateta kunnille.

Vaikka arviomuistiossa keskitytään työvoimapalveluihin, tulee kuntouttavan työvoiman uudistuksessa huomioida hyvinvointialueiden tarjoama sosiaalinen kuntoutus ja sen kehittäminen. Tällä hetkellä sosiaalista kuntoutusta on tarjolla hyvin rajoitetusti vaikka tarvetta palvelulla olisi.

Jatkovalmistelussa olisi tärkeä aidosti tunnistaa kuntouttavan työtoiminnan työhön suuntaavan palvelun kohderyhmän koko, haasteet ja palvelutarpeet. Meillä on Suomessa suuri työnhakijoiden joukko, joilla on tarve intensiivisempään tukeen ja ohjaukseen, mutta tavoitteena silti työllistyminen avoimille työmarkkinoille. Olisi syytä tutkia vielä uuden, työkokeilun ja kuntouttavan työtoiminnan väliin muodostettavan palvelun tarve. Lisäksi olisi edelleen tarpeen lisätä vaikeasti työllistyvien työnhakijoiden palkkatyöhön osallistumisen mahdollisuuksia.

Esittelijä

Elinvoimajohtaja

Päätösehdotus

Salon kaupunki antaa valmistelun mukaisen lausunnon arviomuistioon työvoimapalveluiden kehittämistarpeista kuntouttavan työtoiminnan uudistamisen yhteydessä.

Päätös

Tiedoksianto

Valmistelijat